

Aranyszájú Szent János püspök és egyháztanító

szeptember 13.

Aranyszájú Szent János egyháztanító, kiváló igehirdető és Szentírás-magyarázó volt, hat esztendőn át Konstantinápoly újjító szellemű püspöke, aki kórházakat és jótékonyági intézményeket alapított a Bizánci Birodalom fővárosában.

Aranyszájú Szent János (Joannész Khrüszosztomosz, 344–407) a kisázsiai Antiochiában, a mai Törökország területén született, arisztokrata család gyermekeként. A kor legnagyobb pogány szónokának, Libaniosznak volt tanítványa.

János 18 évesen keresztelkedett meg. Szónoklattan tanult, ügyvédnek készült. Anyja halála után aszketikus életet élt, remeteségben akart élni, bár püspökké szerette volna tenni az antiochiai pátriárka. Itt, az antiochiai hegyek közt megírta *A papságról* című híres művét arról a papi eszményről, amit ő szeretett volna szentségben, tudományban és életbölcességben a papságban megélni.

Megkeresztelkedése után a közeli hegyekbe vonult, és magányos imádságos életet kezdett. Később, felismerve, hogy nem menekülhet a társadalmi problémák elől, visszatért Antiochiába. 386-ban pappá szentelték. 397-ben, tiltakozása ellenére, a Bizánci Birodalom fővárosának érsekévé választották; hat éven át, 404-ig volt Konstantinápoly püspöke.

Ez idő alatt jelentős reformokat vezetett be: kórházakat és jótékonyági intézményeket alapított, a városban lakó gótok számára külön klérust szervezett – az ariánus hitet azonban ellenezte, és nagy szerepe volt abban, hogy 400-ban Konstantinápoly népe fellázadt és elűzte Gainas gót főparancsnok csapatait. Megalkuvást nem ismerő hozzáállása miatt a papság egy része, sőt később maga a császárné is szembefordult vele: előbb Armeniába száműzték; ám mivel innen is levelezett híveivel, a Fekete-tenger északkeleti partvidékére kényszerítették. Útközben érte a halál.

Mennyei Király, Vigasztaló, igazságnak Lelke, ki mindenütt jelen vagy és mindeneket betöltesz, minden jónak kútfeje és az életnek megadója, jöjj el és lakozzál mibennünk, és tisztíts meg minket minden szennytől, és üdvözítsd, Jóságos, a mi lelkiünket!

(részlet Aranyszájú Szent János liturgiájából)

Életműve nem maradt ránk egészében, ám így is a legterjedelmesebb más görög egyházatyákéhoz viszonyítva. Közel húsz elméleti jellegű műve a korabeli kereszténység mindennapos problémáit tárgyalta, például a házassági erkölcs, a papi élet, az aszkézis kérdéseit. Beszédeinek száma az ezret is meghaladja, több száz közülük ma is kiadatlan, s az utóbbi évtizedekben is egyre újabbak kerülnek elő: ezen írásaiban bibliai helyeket magyaráz; ünnepekről, szertartásokról szól; mártírok és egyházfők emlékét eleveníti fel, vagy épp egy-egy társadalmi

visszásság ellen száll síkra. Beszédei művelődéstörténeti szempontból is értékesek, akárcsak ránk maradt 236 levele.

Nyelvezetének, gondolatainak tisztasága és gazdagsága miatt tapadt nevéhez a VI. századtól a Khrüszosztomosz (aranyszájú) jelző. Rendkívüli képességgel bírt, hogy az egyszerű emberek élethelyzeteivel és kérdéseivel kapcsolja össze a bibliai szövegeket. Hangsúlyozta a dolgokban való közös részvétel, a munka jelentőségét, a rabszolgák felszabadításának szükségességét; felszólított a javakban való osztozásra egyéni és közösségi szinten egyaránt. A szolidaritást szinte szentségként élte meg, mint Krisztus egyfajta valóságos jelenlétét a világunkban.

„Szeretnéd kifejezni hódolatodat a Megváltó teste iránt? Annak a teste iránt, aki ezt mondta: Ez az én testem. És aki azt is mondta: Amit nem tettetek eggyel is a legkisebbek közül, velem nem tettétek. Fejezd ki Krisztus iránti hódolatodat azáltal, hogy javaidat megosztod a szegényekkel”.

(Aranyszájú Szent János: 50. homília Máté evangéliumáról)

Forrás: Szentek élete

Fotó: Wikimedia

Magyar Kurír
(vn)

ARANYSZÁJÚ SZENT JÁNOS

Szeptember 13.

*Antiochia, 344--347 között +Komana, 407. szeptember 14.

János ugyanabban az Antiochiában született, amelyben Szent Lukács és Antiochiai Szent Ignác. Családja gazdag volt, de apja, a magas rangú császári katonatiszt korán meghalt. Jánost az édesanyja nevelte, aki húszévesen maradt özvegy, és nem ment újra férjhez. Teljesen a fiának szentelte életét. Gondoskodott róla, hogy János a világi kultúrát éppúgy elsajátítsa, mint a vallási műveltséget, megóvta a nagyvárosi élet veszedelmeitől, s fia egyébként szigorú életét egy kevés kényeztetéssel ellensúlyozta. Nagy hatással volt Jánosra, aki tizennyolc éves volt, amikor megkeresztelkedett.

Erre a nevezetes napra később visszaemlékezett egy prédikációjában, amelyet az újonnan kereszteltekhez intézett. A hitben talált utat az evangéliumhoz, és egy percig nem ingadozott Platón vagy Krisztus elfogadása között. S jóllehet a műveltsége görög volt, nagyon kritikusan szemlélt mindent. Ebből következett, hogy a keleti egyházatyák közül ő a hellénizmustól leginkább független gondolkodó. Retorikai és filozófiai tanulmányai végeztével Libaniosz mester kiváló tanítványa lett, szülővárosában telepedett meg, de hamarosan lemondott a világi karrierről, visszavonult a rétorságtól, és fölvette a kisebb rendeket. El akart vonulni a pusztába a remetek közé, de édesanyja, aki érte áldozta az életét, értett hozzá, hogyan kell visszatartania fiát e lépéstől.

A város zűrzavarából azonban mégiscsak kiment János, és a város kapujának közelében bérelt lakást, hogy ott, a csendes környezetben, aszketikus élettel a Szentírás tanulmányozásának szentelje magát. Antiochiának Szent Pálíg visszanyúló keresztény hagyománya és híres teológiai iskolája volt, melynek nagy tanáregyénisége volt Tarzuzsi Diodorosz. János az ő szentírásmagyarázatait hallgatta. Az antiochiai iskola sajátja az volt az alexandriai iskolával szemben, hogy a Szentírás szó szerinti értelmét kutatta. János ezt a szellemet tette magáévá, és élesen elhatárolta magát az Alexandriában közkedvelt allegorikus magyarázatoktól éppen úgy, mint a teológiai vitáktól. Ő az evangéliumban Krisztus hívó szavát kereste. Nagyon szerette Máté evangéliumát, Szent Pál iránt pedig oly nagy csodálattal volt, hogy tizennégy naponként összes levelét végigolvasta. Bizonyára ezekből az olvasmányokból merítette azt az apostoli ösztönzést, amely végül kiszólította magányából. Egyelőre azonban édesanyja tiltakozása ellenére mégiscsak kivonult a hegyek közé, hogy ott a szerzetesekkel együtt kemény vezeklés és virrasztás közepette szolgáljon az Úrnak. E kemény aszkézis nem volt jó hatással az egészségére. A szerzetesek körében azt a belső békét és buzgóságot kereste, amely csak azokban a közösségekben lelhető föl, melyeknek tagjait Krisztus szeretete gyűjti egybe.

A papságot azonban többre tartotta a szerzetességnél. Azt mondta, hogy a kettő között oly nagy különbség van, mint „egy császár és az alattvalója között”. Miután a szerzetesi élet próbáját kiállotta, a missziós tevékenység felé fordult. Visszatért Antiochiába, ahol az öreg Meletius püspök 380/381-ben diákonussá szentelte. János ekkor harmincnégy éves lehetett. Feladatköre a prédikálás lett, ebben lehetett a leginkább segítségére a püspöknek. János tizenkét éven át prédikált, „akár alkalmas volt, akár alkalmatlan”, állandóan szem előtt tartva a célt, hogy a pogány erkölcsöktől, a cirkuszi játékok, a színház és a hagyományos pogány ünnepek szenvedélyes szeretetétől megszabadítsa az embereket. Néhány visszaélést a nevének kellett neveznie: a papság gyengeségét és hibáit, az Istennek szentelt szüzek otthoni közösségeit. A szegényeket sújtó igazságtalanságokkal is szembe kellett szállnia. Eközben szorgalmas irodalmi tevékenységet is folytatott.

János született szónok volt. Nagyon szemléletesen, képszerűen tudott beszélni, s ha kellett, marón gúnyos is volt. Értette a szójáték művészetét, ugyanakkor nyíltan és szenvedélyesen fogalmazott. Ám ez a ragyogó rétor moralista is volt, aki a szívek titkait nagy hozzáértéssel és finomsággal elemezte. Amikor beszédeiben jellemrajzokat ad, vagy bűnökről és viciumokról bírálattal szól, kérlelhetetlen tárgyilagosságról tesz bizonyosságot. Ha bárki más szájából hallották volna a hívők azt az ironikus ostromozást, amit Jánostól hallottak, megbotránkoztak volna. Az antiochiai nép azonban értette őt, aki csak azért támadt rájuk olykor kemény nyíltsággal, hogy jobb útra vezesse őket. És a nép megérezte, hogy ez a szónok a szívéből keresi őket, és őszintén a javukat akarja. Mindenekelőtt az egyszerű emberek tudták, hogy aki itt beszél, annak gondja van rájuk. Mily gyakran volt János a szegények szószólója! Hányszor emelt szót azok érdekében, akik éhen-szomjan haltak a városban! Ostromozta a szegények szemében botránnyos fényűzést, ugyanakkor ő maga az egyszerű emberek életét élte, és tapasztalatból ismerte ezeknek örömét és bánatát. Híre hamarosan túlszárnyalta Antiochia határát, és eljutott a birodalom fővárosába, Konstantinápolyba is.

Emberileg nézve ez lett János fölemelkedésének, de boldogtalanságának is az oka. 397-ben meghalt Nektariosz konstantinápolyi püspök, aki a pompát nagyon szerette, de egyébként jelentéktelen főpásztor volt. Eutropiosz, Akradiosz császár mindenható minisztere úgy látta, hogy János lesz a legalkalmasabb utód. Cselhez kellett viszont folyamodnia, hogy az antiochiai papot Konstantinápolyba csalja, és beleegyezését is megszerezze a püspökséghez. János mindenesetre egyik napról a másikra az egész keleti egyház legkívánatosabb állásában találta magát: a főváros püspöke, a keleti egyház első embere, a császári udvar szónoka lett. Kiválasztásánál valószínűleg az lebegett a szemek előtt, hogy János nagyszerű szónok lesz, és növelni fogja a császári udvar fényét és hírét, de hamarosan kiderült, hogy ez a szónok egyúttal kemény szerzetes és igen jó lelkipásztor is.

Kinevezésével és a székfoglalással kezdetét vette János számára a megpróbáltatások időszaka, amely végső magánnyal és számkivetéssel végződött. Megújulást akart vinni a fővárosba, és ha erről volt szó, nagyon kemény volt. Új és

nagy felelőssége arra sarkallta, hogy szigorúbb és csípősebb legyen, mint addig. A megújítást azonban nem másokon, hanem önmagán kezdte. A püspöki udvartartást megszabadította attól a fényűzéstől, amelyet elődje vezetett be. Véget vetett a fényes és költséges fogadásoknak. Ám ez az új stílus egyáltalán nem felelt meg annak a szellemnek, amely akkoriban az egyházi férfiak körében uralkodott. Ők sokkal szívesebben versenyeztek a világi főurak pompájával, mint az evangéliumi egyszerűségért. János keményen tiltakozott a papság azon gyakorlata ellen is, mely szerint nem a szűk rokonságból való nőekkel éltek egy háztartásban. Gondosan felügyelt a városban kóborló szerzetesekre, és visszaparancsolta őket a kolostorukba. Mint a keleti egyház prímása -- ezt a jogállást a 381. évi konstantinápolyi zsinat hagyta jóvá -- joghatóságát kiterjesztette egész Kisázsziára, s ezzel a hatalmával beavatkozott a püspöki kinevezésekbe, letette a méltatlan püspököket és megszervezte a pátriárkátust.

Mint korábban Antiochiában, most Konstantinápolyban is különös gondja volt a szegényekre és a szerencsétlenekre. Gazdag és jóságos matrónák támogatásával szociális intézményeket hozott létre. Gondja volt a vidéki nép evangelizálására, s mindent elkövetett azért, hogy az igaz hitet a falvak és tanyák lakói is megismerjék és megőrizzék. Támadta az eretnekeket, a novatiánusokat és az ariánusokat, mégpedig kérlelhetetlenül, és e küzdelmében segítségül hívta a világi hatóságot is. Jóllehet a tévedő emberekkel szemben mindig megértő maradt, a vallási tévtanításokkal szemben nem ismert kíméletet. Éppen ezek miatt nyilvánult meg vele szemben egyre nagyobb ellenállás. Ennek ellenére tiltakozott a nyilvános szórakozások, az uralkodó réteg fényűzései ellen, s ezáltal maga ellen ingerelte a császári udvartól leginkább befolyásos köröket. Erkölcsi követelményei hatására a papság és a püspökök támadni kezdték a főváros püspöki székében ülő, „nyughatatlan szerzetest”.

A rendszeres támadást az udvarhölgyek indították meg, de támadás érte Alexandria felől is, mert a város püspöke, Theophilosz soha nem bocsátotta meg Jánosnak, hogy nem ő lett a konstantinápolyi püspök. A végső támadáshoz az adta az alkalmat, hogy János befogadott négy szerzetest, az úgynevezett Nagy Testvéreket, akiket Theophilosz üldözött. Erre az minden erejével Jánosnak támadt, számítván a harcban az elégedetlenkedő püspökökre, kiket sikerült is a maga oldalára állítania. János Konstantinápolyba idézte Theophiloszt, hogy igazolja magát, de közben elkövetett egy végzetes ballépést: Alexandria püspöke fényes kíséretében számos püspökkel nagy bevonulást rendezett a fővárosba. János, akinek politikai ügyekhez nem volt érzéke, vonakodott attól, hogy elnököljön a kérdést tárgyaló zsinaton. És ez nagy hiba volt, mert ellenfele értett hozzá, hogyan vegye kézbe a kezdeményezést. Olyan sikerrel tette, hogy egyszer csak ő, a vádlott kezdte vádolni Jánost, és bíróként ítélkezett fölötte.

Theophilosz 403-ban összehívta az úgynevezett Tölgyfa-zsinatot, amely megfosztotta hivatalától Jánost. A császár pedig volt oly gyenge és gerinctelen, hogy aláírta a zsinati határozatot, melynek értelmében a konstantinápolyi

püspöknek számkivetésbe kellett mennie. Ez a próbatét azonban nem tartott sokáig, mert a nép általános fölháborodása a zsinati végzés fölülvizsgálatára kényszerítette a császárnét. János visszatért, de a békesség nem tartott sokáig. Az udvar ugyanis olyan ünnepséget rendezett a népnek, amely a kétségtelenül haragos és elkeseredett püspök szemében erkölcstelennek látszott, és hevesen kirohant az ünnep ellen. Válaszul Eudókia császárné elhatározta, hogy megszabadul az állandóan kellemetlenkedő prédikátortól. A püspököt a húsvéti liturgia végzése közben tartóztatták le a székesegyházban.

János elbúcsúzott a néptől, majd elhagyta templomát, és többé nem is látta viszont. A számkivetés gyötrelmes volt, mert az örmény határ közelében fekvő Kukuszkusz nevű mezővárosba internálták. Útközben a püspök egészségi állapota egészen leromlott, de azért elviselt minden megpróbáltatást. Amerre csak ment, mindenütt hirdette az evangéliumot az embereknek. Ettől a császári hatóságok még inkább felbőszültek ellene, és úgy határoztak, hogy távolabbra száműzik, egészen a Fekete-tenger keleti partjára. És a beteg püspöknek végig kellett mennie az úton, amely közben eső verte, nap égette, és szinte nem akart véget érni a vándorlás. Közvetlenül a halála előtt érkezett meg Komanába, ahol az emberek nagy szeretettel és jósággal fogadták, de nem maradhatott közöttük.

Alig indult azonban ismét útnak, öt kilométer megtétele után összeesett. Bevitték egy kápolnába, amely Szent Baziliosz vértanú tiszteletére volt szentelve. Ráadták halotti ingét. Még egyszer magához vette az Oltáriszentséget, amelyről oly sokszor és oly szépen prédikált, majd keresztet vetett magára, és ezek voltak az utolsó szavai: „Hála legyen Istennek mindenért. Amen.” A püspököt, akit életében annyi értetlenséggel vettek körül, a halála után általános tisztelet övezte. Holttestét nagy ünnepélyességgel vitték vissza székvárosába.

Igaz, János püspök nem volt úttörő teológus, de tagadhatatlanul páratlan lelkipásztor volt. A keleti egyházatyák közül az ő beszédei veszítettek a legkevesebbet az idők folyamán frissességükből és hatékonyságukból. Méltán illették az „Aranyszájú” jelzővel.

Ünnepét Rómában a 13. század óta január 27-én, ereklyéinek Konstantinápolyba történt átvitele napján ülték, mivel halála napján a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepe van. 1969-ben szeptember 13-ra tették az ünnepet.

A tetterős pátriárkát és istenáldotta szónokot -- akit később csak Aranyszájú Szent Jánosként emlegettek -- úgy szokták jellemezni, mint aki világosságával, erejével, kép gazdagságával és bensőségességével a keresztény szellem és a görög forma egyesülésének mintaképe. Minderről homíliái és kortársainak följegyzései adnak számot.

János édesanyjáról, Anthuszáról a mester, Libaniosz így nyilatkozott: „Micsoda csodálatos asszonyok vannak a keresztények között!” Ez a tanító igen nagyra

becsülte Jánost. Egyszer Jánosnak egy dolgozatát, amely a császárt dicsőítő beszéd volt, fölolvasta a többiek előtt, és hozzátette: „Boldog a szónok, kinek ilyen dicséretre méltó császára van; de boldog a császár is, kinek idejében ilyen szónokot mondhat magáénak a világ!” S mikor a halálos ágyán megkérdezték Libaniosztól, ki legyen az utóda, azt mondta: „Ha a keresztények el nem szakították volna tőlem, Jánost választanám.”

Azokban az években, amikor még Antiochiában prédikált, a nép olyan lelkesedéssel hallgatta, hogy egyszer ezt mondta nekik: „Úgy csüngtök az ajkamon, mint ahogy a fecskefiókák várnak eledelre a fészek szélén.” Beszéde gyakran két óránál is tovább tartott, s jöllehet nem mindig a hallgatóság szája íze szerint beszélt, amikor befejezte, tapssal és hangos kiáltozással fejezték ki tetszésüket.

387-ben Antiochiára újabb adót vetett ki a császár. A nép erre föllázadt, s fölháborodásukban összetörtek egy császárszobrot, és darabjaival a gyerekek játszadoztak az utcán. Ám hamarosan rádöbbenek a felségsértés súlyosságára, és a népet pánikszerű félelem fogta el. Annyira féltek a császár bosszújától, hogy sokan már összeszedték a holmijukat, és arra gondoltak, hogy kiköltöznek a városból. Akkor az öreg Meletiosz püspök útra kelt, hogy megengesztelje a haragvó császárt. Beszédével, amelyet János írt meg számára, olyan hatást ért el, hogy a császár sírva fakadt. E szavakkal küldte haza a püspököt: „Vonakodhatom-e attól, hogy megbocsássak az én alattvalóimnak, aki magam is halandó ember vagyok? Menj csak, atyám, gyorsan térj vissza nyájadhoz, és a kegyelemmel vidd el nekik újra a békét és a nyugalmat!” Miközben a püspök Konstantinápolyban járt, János otthon a néppel imádkozott, és beszédeivel buzdította az embereket.

Eutropiosz miniszter keresztülvitte, hogy hívják meg Jánost a konstantinápolyi püspökségre. Azt azonban jól tudta, hogy Jánost a rang nem vonzza, s hogy az antiochiai nép mennyire ragaszkodik hozzá. Ezért cselhez folyamodott: egy szép napon császári küldöttség kopogtatott Jánosnál azzal a kéréssel, hogy mutassa meg nekik a város közelében lévő vértanúsírokat. János gyanútlanul elindult, kiment a küldöttekkel a város kapuján, és beszállt a kocsijukba. Mikor azután egyre gyorsabban kezdtek robogni rossz irányban, észrevette, hogy fegyveresek veszik körül, s ha tetszik, ha nem, bele kell nyugodnia a változtathatatlanba. Mikor megérkeztek, a miniszter ezzel fogadta: „A császár szerencséjének tartja, hogy ilyen híres szónokot és méltó papot emelhet a város pátriárkai székébe. A szenteléshez és a székfoglaláshoz már minden elő van készítve!”

Eutropiosznak azonban nemsokára észre kellett vennie, hogy a püspök nem illeszkedik az ő terveibe, ezért sokféleképpen kötekedni kezdett vele. Úgy fordult azonban a sors, hogy Tribigild, a gót csapatok parancsnoka a gonosz miniszter kiadatását követelte. A császár teljesíteni akarta a kívánságot. Eutropiosz végső kétségbeesésében a székesegyházba menekült, és ott kért menedékjogot. Röviddel korábban ő volt az, aki rávette a császárt, hogy a templomoknak ezt a jogát szüntesse meg! Meg is ragadták ellenségei, és már vonszolták az oltártól kifelé,

hogy dorongokkal agyonverjék, amikor a püspök beavatkozott, és sikerült elérnie, hogy nem ölték meg ott nyomban.

Amikor János pátriárkát a császárné és az alexandriai püspök, Theophilosz ármánykodásai eredményeként száműzték, a nép az ő oldalára állt. János egy megindító beszéddel búcsúzott övéitől: „Hatalmas hullámok, félelmetes viharok támadnak, de nem félünk a pusztulástól, mert sziklán állunk. Tombolhat a tenger, hiába tajtékzik, ezt a sziklát nem tudja szétzúzni. Hánykódhat a vihar, Krisztus hajója el nem merül. És valóban, mitől féljünk? A haláltól? Nekem az élet Krisztus, a halál nyereség! A száműzetéstől? Az Úré a föld és rajta minden! A vagyon elvesztésétől? Nem hoztunk e világba semmit, és nem is viszünk semmit magunkkal! Ami a világ szemében rettenetes, azt én semmibe veszem; amit göggel birtokol, azt én megvetem... „Mikor pedig az emberek beletörődtek püspökük száműzetésébe, megindultak az elemek: a következő éjszakán földrengés rázta meg Konstantinápolyt. Mindenkit halálfélelem kerített hatalmába; a császárné idő előtt szült, és mindebben Isten büntető kezét látta, ezért visszahívatta Jánost. Amikor hírért vették hogy közeledik, az egész város fölujjongott. A hívők fáklyákkal és gyertyákkal vonultak ki elébe, s örömkriálások és himnuszok hangjai mellett vitték be a katedrálisba. A büszke Eudókia császárné gyűlölete azonban nem hunyt ki. Nemsokára elérte, hogy a császár kitiltotta templomából a püspököt. János tiltakozott: „Istentől, az én Üdvözítőmtől kaptam e templomot, azért, hogy a nép üdvösségét szolgáljam benne. Ezért nem hagyhatom el! Ha azonban mindenáron el akarsz innen távolítani, akkor erővel vitessél ki, mert tiéd a város. Akkor igazolni tudom, hogy miért nem vagyok a templomban.”

Eudókia szobrának leleplezése alkalmából olyan lármás ünnepséget rendeztek a városban, hogy az zavarta a liturgiát. Ezért János a következő szavakat szötte beszédébe (éppen Keresztelő Szent János ünnepe volt!): „Heródiás ismét tombol, ismét tajtékzik, ismét táncol, újra csak azt akarja, hogy János fejét tálcán szolgáltatassák ki neki!”

A császárné e szavakat magára értette. Ezért nagyszombaton -- János püspök épp a keresztelest végezte -- fegyveres csapat hatolt be a templomba, és kivont karddal kikergették a híveket. Egy katechumen úgy megsebesült, hogy vére pirosra festette a keresztvizet. A pátriárkára pedig ismét kimondták a száműzetést. Néhány órával távozása után leégett a Szófia-templom és a szenátusi palota.

Harmincegy évvel később a halott püspök diadalmasan vonult be egykori székvárosába. S akinek éjnek idején, titokban, száműzötten kellett elhagynia a várost, most győztesként tért haza. Megszámlálhatatlan fáklyás csónak ment a hajó felé, amely a szent ereklyéit hozta, majd ünnepélyes menetben vitték szarkofágját az Apostol-templomba. II. Theodóziosz császár és szent nővére, Pulcheria elébe járult, és csendes főhajtással tisztelegtek a szent püspök előtt, bocsánatot kérve tőle mindazért, amit a szülei vétettek ellene.

forrás: katolikus.hu/szentek

Aranyszájú Szent János

Aranyszájú Szent János (görög betűkkel Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, *Jóannész Khrüszosztomosz*, latinul *Iohannes Chrysostomos*), (Antiokheia, 344–347 között – Komana(Pontosz), 407. szeptember 14.) prédikátor, teológus, egyházatya, egyháztanító, 398-tól 404-ig **I. János** néven konstantinápolyi pátriárka. Az ékeesszólásáról híres Jánost halála után (néhány forrás szerint még életében) *chrysostomosnak*, *aranyszájúnak* nevezték. A keleti katolikus egyházak és az ortodox kereszténység a három szent főpap közé sorolja Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely mellett.

Élete

Édesapja magas rangú katonatisztként szolgált a császári hadseregben, röviddel János születése után meghalt. Édesanyja egyedül nevelte fel fiát. János 18 éves korában megkeresztelkedett, felvette a tonzúrát, az alsópapsághoz csatlakozva olvasó lett. Édesanyja összeköttetéseinek köszönhetően a szofista iskola híres, görög nyelvű filozófusának, Libaniosznak lett tanítványa, akitől retorikát és irodalmat tanult. Később János teológiát kezdett tanulni Tarozsi Diodórosznál az antiokheiai iskolában. Szozomenosz keresztény történetíró szerint Libániosz azt mondta halálos ágyán, hogy János lett volna utódja, „*ha a keresztények nem vitték volna el tőlünk*”. 375 körül János remete lett és szigorú aszkéta életet kezdett élni. Két éven keresztül szinte alig aludt, napjait állva töltötte és tanulmányozta a Bibliát. Súlyos gyomor- és vesepanaszok miatt vissza kellett térnie Antiokheiába. 381-ben Melétiosz pátriárkaszentelte diakónussá, pappá pedig I. Flávián antiokheiai pátriárka 386-ban. Ékes szavú, nagy hatású prédikációi, a Biblia mélyreható vizsgálata és a mindennapokra vonatkoztatott magyarázata, a szegények ügyének felkarolása rendkívül kedvelté és népszerűvé tette Jánost. Váltig ostromozta a túlzott fényűzést és az anyagi javak harácsolását, és nagy súlyt fektetett a szegények iránti jótékonykodásra. Konstantinápolyban kórházakat alapított a szegények számára.

Antiokheiai szolgálata alatt történt, hogy a felbőszült tömeg összetörte a császár és családtagjainak szobrai. Az antiokheiai pátriárka kénytelen volt elvállalni a közbenjáró szerepét I. Theodosius császárnál. 387-ben nagybőjt idején János 21 prédikációban kérte az embereket, hogy lássák be helytelen viselkedésüket. Sokan megbánták cselekedetüket, és megkeresztelkedtek. 398-ban Eutropius, Arcadius császár minisztere Jánost nevezte ki – akarata ellenére – Konstantinápoly érsekévé. Jánost végtelenül zavarta, hogy a császári udvari protokoll a legmagasabb rangú udvari hivatalnokok fölé helyezte. Elzárkózott a fényűző fogadások elől, és ezzel kivívta a gazdag konstantinápolyi polgárok neheztelését. A papság is elégedetlen volt, mert a városban lézengő szerzeteseknek vissza kellett térniük rendházaikba. Theophilosz alexandriai érsek azért haragudott Jánosra, mert ő is pályázott a konstantinápolyi érseki hivatalra. A támadásra az adott alkalmat, hogy János befogadott négy üldözött szerzetest (az ún. Nagy Testvéreket), akik Órigenész tanait támogatták. Aelia Eudoxia császárné is neheztelt Jánosra, mert elítélte a nő fényűző, kihívó öltözködését. Eudoxia és Theophilosz a 403-ban összehívott ún. Tölgyfa-zsinaton letették Jánost hivatalából Órigenészhez fűződő kapcsolata ürügyén, és száműzetésre ítélték. A felháborodott tömeg felgyújtotta a Hagia Szophiát, ezért Arcadius császár szinte azonnal visszahívta Jánost. De a béke nem tartott sokáig.

Amikor felavatták Eudoxia ezüstsobrát az *Augustaion* téren a katedrális mellett, János keményen bírálta a császárné tiszteletére rendezett ünnepségeket. „*Heródiás újra tombol, újra zavart kelt. És ismét táncol, Szent János fejét akarja ismét a tálon.*” Jánost az örmény Kaukázusba száműzték. I. Ince pápa hiába tiltakozott. Küldöttséget indított Konstantinápolyba, de a püspököket Athénben foglyul ejtették és a fellegvárba zárták. Konstantinápolyba el sem jutottak és csak nagy nehézségek árán tudtak visszatérni Itáliába. János leveleket küldözgetett Konstantinápolyba és emiatt még messzebbre űzték, a mai Abháziába területén levő Pityuntosba. Útközben meghalt Komanában és utolsó szavai a hagyomány szerint így hangzottak: „*Adjunk hálát Istennek mindenért*”. Halála után 30 évvel diadalmenet vitte vissza földi maradványait Konstantinápolyba, a Szent Apostolok templomába.

János ereklyéit 1204-ben a keresztesek magukkal vitték Rómába. 2004 novemberében II. János Pál pápa visszaadta János földi maradványait I. Bartolomeosz konstantinápolyi ortodox pátriárka kérésére. Az isztambuli Szent György-templomban helyezték el a relikviákat.

Működése

János elhatárolódott az ariánusoktól és a Novatianus követőitől, nem foglalkozott a dogmatika apró részleteivel és teológiai vitákkal. A mindennapi életben tanúsított jámborság volt fontos számára és nem a dogmatikához ragaszkodó igazhitűség. János volt a korai egyház legnagyobb szónoka. Számos prédikációt tartott az Újszövetségről, főleg Szent Pál leveleiről és az Ószövetségről, különösen Mózes első könyvéről. 67 beszédet mondott Mózes első könyvéről, 59-et a A zsoltárok könyvéről, 90-et Máté evangéliumáról, 88-at János evangéliumáról, 55-öt pedig az Az apostolok cselekedeteiről. A pulpitusról elmondott 8 vádbeszéde, *Adversus Judaeos* "A zsidók ellen" az egyház antijudaista politikájának korai megnyilvánulásai. Ezeknek a prédikációinak célja az volt, hogy Isten logikus cselekedetének vegye a keresztény hallgatósága azt, hogy a keresztény közösségek virágoznak és a zsidó gyülekezetekben a régi ünnepek (kürtzengés, illatáldozat stb.) már Istennek nem tetsző, mert nem hallgattak a prófétákra, és aki közülük a legnagyobbra Krisztusra, ezáltal Istenre sem. Beszédeit a hallgatóság jegyezte le és terjesztette. Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely mellett János is elítélte a szegények kizsákmányolásán keresztül létrehozott luxust és fényűzést. Rendkívül fontosnak tartotta az adakozást, de a szegények lelki, szellemi szükségleteivel is foglalkozott. „*Nem az gazdag, aki sokat birtokol, hanem az, aki kevéssel is beéri. Nem az szegény, akinek szinte nincs semmije, hanem az, aki vagyonra vágyik*” hirdette János. A korára jellemző társadalmi viszonyokat illetően János arra buzdított, hogy bánjanak emberségesen a rabszolgákkal, tanítsák és képezzék őket, hogy felszabadulásuk után képesek legyenek gondoskodni magukról. Szent Ambrushoz és Hippói Szent Ágostonhoz hasonlóan ő is arra szólította fel a hívőket, hogy Krisztus iránti engedelmességéből szabadítsák fel felesleges rabszolgáikat.

Nagy súlyt helyezett a pogányok közötti misszionálásra. A gót Unilát János szentelte pappá, és elküldte a Krímbe, hogy térítse meg a gótokat. Trákia lakosságát is meg akarta téríteni, ezért felszólította a gyülekezet nagybirtokosait, hogy építsenek templomokat. A Perzsiakeresztényeknek sorsát is szíven viselte. Személyes küldöttjén keresztül sikerült elérnie, hogy a keresztények iránt türelmesebbek lettek, és engedélyezték a templomok építését is. Igyekezett a régi kultuszokat felszámolni, a pogány szentélyeket bezárni. 401-ben lehetővé tette János, hogy Porfűrioszt, Gáza püspökét kihallgatáson fogadja Eudoxia császárné. Ennek eredményeként Arcadius császár fegyveres csapatokat küldött Gázába, és lerombolták a pogány szentélyeket.

forrás: wikipedia